KOMISJA
EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 30.1.2014 r.
COM(2014) 46 final

2014/0021 (NLE)

Wniosek

DECYZJA RADY

w sprawie zatwierdzenia, w imieniu Unii Europejskiej, Konwencji haskiej z 30 czerwca 2005 r. o umowach dotyczących właściwości sądu

UZASADNIENIE

1. KONTEKST WNIOSKU

1.1. Cel wniosku

Komisja wnioskuje o zatwierdzenie przez UE Konwencji o umowach dotyczących właściwości sądu z 2005 r. Konwencja została podpisana przez Unię w dniu 1 kwietnia 2009 r. na podstawie decyzji Rady 2009/397/WE[1].

W planie działań służącym realizacji programu sztokholmskiego Komisja ogłosiła zamiar przedstawienia wniosku o zatwierdzenie konwencji w 2012 r.

Zatwierdzenie konwencji przez UE zmniejszyłoby niepewność prawa, z którą borykają się unijne podmioty uczestniczące w obrocie gospodarczym poza granicami UE, poprzez zagwarantowanie przestrzegania klauzul dotyczących właściwości sądu włączonych do zawartych przez te podmioty międzynarodowych umów handlowych oraz zapewnienie, aby orzeczenia wydane przez sądy wskazane w takich umowach podlegały uznaniu i wykonaniu w pozostałych umawiających się stronach konwencji.

Ogólnie rzecz biorąc zatwierdzenie konwencji przez UE byłoby uzupełnieniem realizacji celów przyświecających przepisom UE w zakresie umów dotyczących właściwości sądu poprzez utworzenie w UE zharmonizowanego pakietu przepisów w odniesieniu do państw trzecich, które staną się umawiającymi się stronami konwencji.

1.2. Konwencja haska z dnia 30 czerwca 2005 r. o umowach dotyczących właściwości sądu

Konwencję o umowach dotyczących właściwości sądu zawarto w dniu 30 czerwca 2005 r. w ramach Haskiej Konferencji Prawa Prywatnego Międzynarodowego. Konwencję opracowano w celu zapewnienia stronom umów zawieranych między przedsiębiorcami oraz stronom sporów sądowych z elementem międzynarodowym większej pewności oraz przewidywalności prawa poprzez stworzenie ogólnoświatowego fakultatywnego mechanizmu rozstrzygania sporów na drodze sądowej, stanowiącego alternatywę dla istniejącego systemu sądów polubownych.

Konwencja ta ma w szczególności na celu wspieranie międzynarodowego handlu i inwestycji dzięki wzmocnieniu współpracy sądowej poprzez wprowadzenie jednolitych zasad dotyczących właściwości sądu w oparciu o umowy dotyczące wyłącznej właściwości sądu oraz uznawania i wykonywania orzeczeń wydanych przez wybrane sądy umawiających się stron.

Konwencja zmierza do zapewnienia równowagi między (i) potrzebą zagwarantowania stronom, że sprawa będzie rozpatrywana wyłącznie przez sądy wskazane przez nie w umowie oraz że orzeczenie wydane przez te sądy zostanie uznane i wykonane za granicą, a (ii) potrzebą umożliwienia państwom będącym stronami konwencji realizacji niektórych aspektów w zakresie porządku publicznego, związanych przede wszystkim z ochroną słabszej strony, z ochroną przed rażącą niesprawiedliwością w sytuacjach szczególnych oraz z zagwarantowaniem, że uszanowane zostaną niektóre przyczyny, leżące u podstaw przyznania wyłącznej właściwości sądom określonych państw.

1.3. W jaki sposób konwencja odnosi się do rozporządzenia Bruksela I

Na poziomie UE międzynarodowa właściwość sądów unijnych w oparciu o umowy dotyczące właściwości sądu została uregulowana rozporządzeniem Rady (WE) nr 44/2001 w sprawie

[1] Dz.U. L 133 z 29.5.2009, str. 1.

jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (rozporządzenie Bruksela I)[2] (które w dniu 10 stycznia 2015 r. zostanie zastąpione rozporządzeniem (UE) nr 1215/2012 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (wersja przekształcona)[3]). Rozporządzenie Bruksela I nie reguluje jednak wykonywania w Unii umów dotyczących właściwości sądu na rzecz sądów państwa trzeciego[4]. Kwestia ta zostanie uregulowana z chwilą zatwierdzenia przez Unię Konwencji o umowach dotyczących właściwości sądu.

Niedawne zmiany wprowadzone do rozporządzenia Bruksela I (rozporządzenie Bruksela I (wersja przekształcona)), przyczyniły się do zwiększenia znaczenia autonomii stron poprzez zapewnienie, aby niemożliwe było obchodzenie umów dotyczących właściwości sądu przez wniesienie przez strony sprawy do innego sądu, z naruszeniem postanowień tych umów. Jednocześnie zmiany te gwarantują, że podejście do umów dotyczących właściwości sądu w odniesieniu do sytuacji w obrębie UE będzie spójne z podejściem mającym zastosowanie do sytuacji wykraczających poza obręb UE na mocy konwencji, po jej zatwierdzeniu przez Unię. Rozporządzenie Bruksela I (wersja przekształcona) przygotowuje więc UE do zatwierdzenia konwencji.

Stosunek postanowień zawartych w konwencji do obowiązujących i przyszłych przepisów unijnych określono w art. 26 ust. 6 konwencji w sposób następujący:

„Niniejsza Konwencja nie wpływa na stosowanie przepisów regionalnej organizacji integracji gospodarczej będącej stroną niniejszej Konwencji, bez względu na to, czy zostały one przyjęte przed niniejszą Konwencją czy po niej:

a) jeżeli żadna ze stron nie ma zwyczajowego miejsca pobytu w Umawiającym się Państwie niebędącym państwem członkowskim regionalnej organizacji integracji gospodarczej;

b) jeżeli chodzi o uznawanie lub wykonywanie orzeczeń między państwami członkowskimi tej regionalnej organizacji integracji gospodarczej."

Tak więc konwencja wpływa na stosowanie rozporządzenia Bruksela I, jeżeli co najmniej jedna ze stron ma miejsce pobytu na terytorium umawiającego się państwa konwencji. Postanowienia konwencji będą miały pierwszeństwo przed przepisami rozporządzenia dotyczącymi właściwości, z wyjątkiem sytuacji, gdy obie strony mają miejsce pobytu w UE lub pochodzą z państw trzecich, które nie są umawiającymi się stronami konwencji. W odniesieniu do uznawania i wykonywania orzeczeń sądowych, rozporządzenie będzie miało pierwszeństwo w sytuacjach, gdy zarówno sąd, który wydał orzeczenie, jak i sąd, do którego wpłynął wniosek o uznanie i wykonanie orzeczenia, znajduje się na terytorium Unii.

Konwencja, po jej zatwierdzeniu przez UE, doprowadzi zatem do ograniczenia zakresu stosowania rozporządzenia Bruksela I. Niemniej jednak takie ograniczenie zakresu stosowania jest dopuszczalne ze względu na większe poszanowanie autonomii stron na szczeblu międzynarodowym oraz zwiększenia pewności prawa dla podmiotów z UE prowadzących wymianę handlową z podmiotami z państw trzecich.

---

2 Dz.U. L 12 z 16.1.2001, str. 1.

3 Dz.U. L 351 z 20.12.2012, str. 1.

4 Wykonywanie w Unii umów dotyczących właściwości sądu na rzecz sądów w Szwajcarii, Islandii oraz Norwegii reguluje konwencja z Lugano z 2007 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych.

1.4. Korzyści dla europejskich przedsiębiorstw

Umowa dotycząca właściwości sądu stanowi ważny element negocjacji umów międzynarodowych, ponieważ zapewnia przewidywalność pod względem prawnym na wypadek wystąpienia sporu. Jest to w związku z powyższym ważny element oceny ryzyka dokonywanej przez przedsiębiorstwa, które podejmują decyzje o zaangażowaniu się w handel międzynarodowy. Dane zgromadzone w trakcie przygotowywania wniosku Komisji w sprawie podpisania konwencji oraz w sprawie rozporządzenia Bruksela I (wersja przekształcona)[5] wskazują na istotne znaczenie umów dotyczących właściwości sądu dla przedsiębiorstw UE w ich stosunkach między przedsiębiorstwami.

Skuteczność umów dotyczących właściwości sądu w UE jest zapewniona dzięki rozporządzeniu Bruksela I. Należy zagwarantować autonomię stron nie tylko w obrębie UE, ale także poza jej granicami. Konwencja zapewni przedsiębiorstwom z UE niezbędną pewność prawa, która będzie przejawiała się poszanowaniem w UE zawartych przez nie umów dotyczących właściwości sądu na korzyść sądów spoza UE; to samo odnosi się do poszanowania umów zawartych na korzyść sądów w UE przez państwa trzecie. Pozwoli ona także zapewnić, by przedsiębiorstwa z UE zyskały pewność, że orzeczenie wydane przez wybrany sąd w UE będzie podlegało uznaniu i wykonaniu w państwach trzecich, które są umawiającymi się stronami konwencji i na odwrót.

W ocenie skutków załączonej do wniosku Komisji w sprawie zawarcia konwencji przez UE (SEC/2008/2389 final) stwierdzono, że zatwierdzenie konwencji może sprawić, że przedsiębiorstwa będą bardziej skłonne do włączania umów dotyczących właściwości sądu do umów międzynarodowych, ze względu na większą pewność prawa. Zasadniczo może to stanowić bodziec dla rozwoju handlu międzynarodowego.

Korzyści dla przedsiębiorstw UE wynikające z zatwierdzenia konwencji przez UE będą rosnąć wraz ze zwiększającą się liczbą jej ratyfikacji, w szczególności dokonanych przez głównych partnerów handlowych UE.

2. WYNIKI KONSULTACJI Z ZAINTERESOWANYMI STRONAMI ORAZ OCENY SKUTKÓW

Przed przedstawieniem wniosku w sprawie decyzji Rady w sprawie podpisania konwencji, Komisja przeprowadziła w 2008 r. ocenę skutków zawarcia konwencji przez UE[6]. W ocenie skutków stwierdzono, że zawarcie konwencji przyczyniłoby się do zwiększenia pewności oraz przewidywalności prawa z punktu widzenia przedsiębiorstw europejskich w stosunkach z krajami trzecimi.

Ocena skutków sugeruje, że, zatwierdzając konwencję, UE może rozważyć złożenie oświadczenia przewidzianego w art. 21 konwencji, wyłączając z zakresu jej stosowania prawa autorskie i prawa pokrewne (w przypadku gdy ważność tych praw jest powiązana z państwami członkowskimi) oraz umów ubezpieczenia (w przypadku gdy ubezpieczający ma miejsce zamieszkania w UE, a ryzyko lub zdarzenie objęte ubezpieczeniem, przedmiot lub składnik majątku jest w sposób wyłączny powiązany z UE). Biorąc pod uwagę wpływ na obie branże oraz fakt, że opinie zainteresowanych stron były w przeszłości podzielone, Komisja podjęła dalsze rozważania dotyczące konieczności złożenia takich oświadczeń. W

[5] Dokument roboczy służb Komisji uzupełniający wniosek dotyczący decyzji Rady w sprawie podpisania przez Wspólnotę Europejską Konwencji o umowach dotyczących właściwości sądu, SEC(2008) 2389 z 5.9.2008 i ocena skutków załączona do wniosku Komisji w sprawie rozporządzenia Bruksela I (wersja przekształcona), SEC (2010) 1547 final z 14.12.2010.

[6] o której mowa w przypisie 5.

szczególności decyzja o złożeniu wniosku o zatwierdzenie konwencji wraz z oświadczeniem na temat zakresu jej stosowania została poprzedzona konsultacjami z państwami członkowskimi w Radzie, w ramach Grupy Roboczej ds. Prawa Cywilnego (kwestie ogólne) w dniu 28 maja 2013 r. (w celu uzyskania dalszych informacji zob. pkt 3.2).

3. ASPEKTY PRAWNE WNIOSKU

3.1. Kompetencje Unii w odniesieniu do konwencji

Konwencja umożliwia regionalnej organizacji integracji gospodarczej, w zależności od zakresu jej kompetencji w sprawach w niej uregulowanych, zawarcie konwencji wraz z jej państwami członkowskimi lub samodzielnie, ze skutkiem związania jej państw członkowskich (art. 29-30). Odpowiednie oświadczenie można złożyć w momencie podpisania, przyjęcia, zatwierdzenia lub przystąpienia do konwencji.

Podpisując konwencję, UE oświadczyła, zgodnie z art. 30 konwencji, że posiada kompetencje we wszystkich sprawach uregulowanych w konwencji, i że jej państwa członkowskie nie będą stronami konwencji, ale będą nią związane na podstawie zawarcia jej przez UE. Dlatego nie ma potrzeby składania przez UE dalszych oświadczeń zgodnie z art. 30 konwencji podczas jej zatwierdzania.

3.2. Oświadczenia na podstawie konwencji, mające wpływ na jej zakres przedmiotowy

W celu zapewnienia elastyczności i utrzymania szerokiego obszaru jej potencjalnego oddziaływania, konwencja umożliwia umawiającym się stronom rozszerzenie lub zawężenie jej zakresu przedmiotowego poprzez złożenie odpowiednich oświadczeń (art. 19-22). Oświadczenia te można złożyć w chwili jej podpisania lub zatwierdzenia lub w dowolnym późniejszym terminie, a także można je w każdej chwili zmienić i wycofać. Podpisując konwencję Unia nie złożyła żadnych oświadczeń na podstawie wspomnianych artykułów. Jak wspomniano powyżej, Komisja przeprowadziła dalsze konsultacje z państwami członkowskimi w okresie od maja do czerwca 2013 r. w odniesieniu do potrzeby złożenia takich oświadczeń. Wyniki konsultacji zostały przedstawione poniżej.

3.2.1. Oświadczenia na podstawie art. 19, 20 i 22

Artykuł 19 umożliwia złożenie oświadczenia, na mocy którego sądy państwa, które złożyły oświadczenie, mogą odmówić rozstrzygania sporów, do których odnosi się umowa dotycząca wyłącznej właściwości sądu, w sprawach, które nie wykazują żadnego innego związku z tym państwem, poza wybraną właściwością sądu. Na podstawie art. 20 państwo może oświadczyć, że jego sądy mogą odmówić uznania lub wykonania orzeczenia wydanego przez sąd innego umawiającego się państwa, jeżeli strony miały miejsce pobytu w państwie, w którym wystąpiono o uznanie lub wykonanie orzeczenia, a stosunek łączący strony oraz wszystkie inne elementy mające znaczenie dla sporu – poza siedzibą wybranego sądu – związane były jedynie z państwem, w którym wystąpiono o uznanie lub wykonanie. Art. 19 i 20 umożliwiają zatem wyłączenie z zakresu konwencji określonych sytuacji, które nie zawierają żadnych elementów międzynarodowych poza sądem wybranym na podstawie umowy.

Artykuł 22 umożliwia rozszerzenie przez państwo zakresu konwencji, tak aby obejmowała ona umowy dotyczące niewyłącznej właściwości sądu w kontekście uznawania i wykonywania orzeczeń sądowych. Ze względu na zasadę wzajemności, obowiązek uznawania i egzekwowania orzeczeń w oparciu o umowy dotyczące niewyłącznej właściwości sądu obejmuje jedynie orzeczenia wydane przez sądy innych umawiających się stron, które także złożyły oświadczenia na podstawie art. 22.

W odniesieniu do art. 19 i 20 należy podkreślić, że prawo unijne uznaje umowy dotyczące właściwości sądu w sytuacjach, gdy wybór sądu stanowi jedyny element łączący z państwem, w którym mieści się wybrany sąd. Prawo Unii nie wymaga dodatkowego związku z wybranym państwem poza wyborem właściwości sądu. Wykluczenie takich sytuacji z zakresu stosowania konwencji nie wydaje się zatem zasadne. Zostało to potwierdzone podczas konsultacji przeprowadzonych przez Komisję wśród państw członkowskich w odniesieniu do ewentualnego złożenia oświadczeń na podstawie art. 19 i 20. W związku z tym Komisja nie proponuje złożenia oświadczeń na podstawie tych artykułów.

W odniesieniu do art. 22, w przypadku rozszerzenia zakresu stosowania konwencji, uznawanie i wykonywanie orzeczeń sądowych wydanych na podstawie umowy dotyczącej niewyłącznej właściwości sądu prowadziłoby do tego, że sądy państw członkowskich UE w ogóle nie mogłyby uznać się za właściwe w sytuacjach, w których zwróciłaby się do nich jedna ze stron po wydaniu orzeczenia w oparciu o umowę dotyczącą niewyłącznej właściwości sądu przez sąd innej umawiającej się strony, która złożyła oświadczenie na podstawie art. 22. Komisja nie proponuje złożenia oświadczenia na podstawie art. 22 podczas zatwierdzania konwencji. Zważywszy, że artykuł ten oparto na zasadzie wzajemności, możliwość złożenia oświadczenia można ewentualnie rozważyć na późniejszym etapie, gdy wyjaśni się, czy rozszerzenie zakresu stosowania konwencji na podstawie art. 22 leży w interesie pozostałych umawiających się stron. Państwa członkowskie, które wypowiedziały się w trakcie konsultacji przeprowadzonych przez Komisję, popierają co do zasady propozycję Komisji, zgodnie z którą na tym etapie oświadczenie to nie zostanie złożone.

3.2.2. Oświadczenia na podstawie art. 21.

3.2.2.1. Oświadczenia w ujęciu ogólnym

Już art. 2 konwencji przewiduje szereg wyłączeń z jej zakresu. Także art. 21 umożliwia umawiającej się stronie rozszerzenie wykazu wyłączonych kwestii w drodze złożenia oświadczenia wskazującego sprawy, które strona ta zamierza wyłączyć. W związku z tym konwencja nie miałaby zastosowania w odniesieniu do danej sprawy w państwie, które złożyło oświadczenie, a także, ze względu na zasadę wzajemności, inne państwa nie stosowałyby konwencji do tych spraw w sytuacji, gdy wybrany sąd znajduje się w państwie, które złożyło takie oświadczenie. Oświadczenie to musi ponadto spełnić następujące warunki: składające je państwo musi posiadać istotny interes w odmowie stosowania postanowień konwencji do konkretnej sprawy; zakres oświadczenia nie może wykraczać ponad to, co niezbędne, a konkretna sprawa podlegająca wyłączeniu musi być określona w sposób jasny i precyzyjny[7].

W przeprowadzonej przez Komisję w 2008 r. ocenie skutków zawarto sugestię, aby Unia wzięła pod rozwagę złożenie oświadczenia na podstawie art. 21 konwencji, wyłączając w ten sposób z zakresu jej stosowania sprawy dotyczące umów ubezpieczenia, jeżeli ubezpieczający ma miejsce zamieszkania w UE, a ryzyko albo zdarzenie, przedmiot lub mienie objęte ubezpieczeniem związane są wyłącznie z UE, jak również dotyczące praw autorskich i pokrewnych, jeżeli ważność tych praw związana jest państwem członkowskim. Celem

[7] W sprawozdaniu wyjaśniającym do konwencji kwestia ta została omówiona w sposób bardziej szczegółowy: „podczas obrad sesji dyplomatycznej wyrażono zamiar, aby postanowienie to miało zastosowanie wyłącznie do odrębnych obszarów prawa, w rodzaju tych, które są objęte wyłączeniem na podstawie art. 2 ust. 2. Składając oświadczenie można posłużyć się wyłącznie kryterium przedmiotowym. Oświadczenie to może przykładowo wyłączać «umowy ubezpieczenia morskiego», ale nie «umowy ubezpieczenia morskiego, w odniesieniu do których wybrany sąd właściwy mieści się w innym państwie» (punkt 235). W związku z tym, jedynym dozwolonym kryterium jest kryterium przedmiotowe.

złożenia takich oświadczeń byłoby zapewnienie ochrony słabszej strony umowy ubezpieczenia (podobną do tej, jaką przewidziano na podstawie rozporządzenia Bruksela I) oraz umowy dotyczącej praw autorskich przed koniecznością uczestnictwa w postępowaniu przed wybranym sądem, którego wybór został jej narzucony przez silniejszego kontrahenta, a także niewątpliwie w celu zapewnienia stosowania pewnych standardów dotyczących praw autorskich i praw powiązanych ustanowionych na podstawie prawa UE.

Jak wspomniano wcześniej, Komisja przeprowadziła dalsze konsultacje z państwami członkowskimi na temat konieczności złożenia oświadczeń na podstawie art. 21, uwzględniając istniejącą politykę w zakresie umów dotyczących właściwości sądu w prawie Unii oraz mając na uwadze, że, ze względu na zasadę wzajemności, wyłączenie konkretnej sprawy oznaczałoby, że klauzule dotyczące właściwości sądu na korzyść sądów unijnych, mogące nieść ze sobą korzyści dla stron pochodzących z UE, nie byłyby wykonywane w państwach trzecich będących umawiającymi się stronami konwencji. Uwzględniając wyniki konsultacji Komisja proponuje ograniczyć oświadczenia na podstawie art. 21 do tych spraw, w których prawo Unii w równym stopniu ogranicza autonomię stron. W odniesieniu do spraw, które wchodzą w zakres stosowania konwencji, taka sytuacja ma miejsce jedynie w stosunku do niektórych rodzajów umów ubezpieczenia zawieranych w celach, które można uznać za stanowiące element prowadzonej przez strony działalności handlowej lub zawodowej. Tak wąski zakres wyłączenia zapewni spójne podejście do wyboru właściwości sądu w Unii i poza nią.

3.2.2.2. Proponowane oświadczenie w sprawie umów ubezpieczenia

Rozporządzenie Bruksela I (sekcja 3) przewiduje specjalne reguły ochronne dotyczące właściwości sądu w sprawach ubezpieczeń, mające na celu zapewnienie ochrony słabszej strony umowy (ubezpieczającego, ubezpieczonego lub uposażonego z tytułu ubezpieczenia) i gospodarczych interesów ogółu społeczeństwa w miejscu, w którym znajduje się wspomniana słabsza strona. W związku z tym ubezpieczony, występujący w charakterze powoda, może, wedle swojego wyboru, skierować pozew do jednego z dopuszczalnych sądów, w tym sądu właściwego dla miejsca zamieszkania ubezpieczonego; ubezpieczający z kolei może co do zasady skierować pozew przeciwko ubezpieczonemu jedynie w miejscu zamieszkania tego ostatniego. Ochronne reguły dotyczące właściwości sądu wynikają z założenia, że ubezpieczony jest zawsze stroną słabszą, nawet jeśli występuje w charakterze podmiotu gospodarczego w stosunkach między przedsiębiorstwami. Założenie to nie uległo zmianie w rozporządzeniu Bruksela I (wersja przekształcona). W związku z tym ograniczono możliwość zawarcia przez strony umowy dotyczącej wyboru sądu (art. 13 rozporządzenia). Ochronne reguły dotyczące właściwości sądu w sprawach przeciwko ubezpieczycielowi, o których mowa w sekcji 3, mają zastosowanie wyłącznie w przypadku, gdy siedziba tego ostatniego (a także oddział, agencja lub inny oddział) znajduje się w UE lub jest za taką uznawana. Wspomniana polityka ochronna pozostała niezmieniona w rozporządzeniu Bruksela I (wersja przekształcona).

Konwencja ma z kolei zastosowanie do kwestii ubezpieczeniowych, nie ograniczając autonomii stron w zakresie zawierania umów dotyczących właściwości sądu. Jedyne ograniczenie o charakterze przedmiotowym wynika z art. 2 ust. 1 lit. a) konwencji, który wyklucza umowy ubezpieczenia zawierane przez osoby prywatne będące konsumentami. Jest to częściowo sprzeczne z zasadami ustanowionymi do tej pory w rozporządzeniu Bruksela I, w zakresie, w jakim konwencja miałaby przykładowo zastosowanie do umów ubezpieczenia zawieranych przez MŚP. Po zatwierdzeniu konwencji przez UE niektóre umowy ubezpieczenia, które obecnie podlegają rozporządzeniu Bruksela I, np. umowy pomiędzy ubezpieczającym z UE a oddziałem ubezpieczyciela, którego główna siedziba mieści się poza

UE (art. 9 ust. 2 rozporządzenia) weszłyby w zakres stosowania konwencji (art. 26 ust. 6, w związku z art. 4 ust. 2 konwencji). W związku z tym, jeżeli konwencja miałaby zostać zawarta bez wyłączenia umów ubezpieczenia, doprowadziłoby to do braku paralelizmu w odniesieniu do polityki ustanowionej w rozporządzeniu Bruksela I, która umożliwia ubezpieczonemu wniesienie pozwu przeciwko ubezpieczycielowi z UE (lub mieszczącemu się w UE oddziałowi ubezpieczyciela z państwa trzeciego) w swoim miejscu zamieszkania, niezależnie od tego, jakie sądy mogą być w tym względzie właściwe na podstawie umowy dotyczącej właściwości sądu. Z perspektywy europejskich ubezpieczycieli wadą całkowitego wyłączenia umów ubezpieczenia jest to, że klauzule dotyczące właściwości sądu, które zostały przez nich wynegocjowane z ubezpieczającymi spoza Europy nie podlegałyby uznaniu i wykonaniu w państwach trzecich, będących umawiającymi się stronami konwencji. Z punktu widzenia europejskich ubezpieczających oznaczałoby to utratę korzyści polegających na możliwości uznania i wykonania orzeczenia wydanego przez sądy w UE (wybrane przez strony) poza terytorium Unii na podstawie postanowień konwencji. Jednakże korzyści wynikające z istnienia w wymiarze zewnętrznym tego samego reżimu chroniącego interesy słabszych stron pochodzących z UE, jaki obowiązuje na podstawie wewnętrznych przepisów UE, są większe niż wskazane niedogodności.

Opinie państw członkowskich, które wzięły udział w konsultacjach przeprowadzonych przez Komisję w tej sprawie, były podzielone: niemalże równa liczba państw opowiedziała się za i przeciw wyłączeniu umów ubezpieczenia z zakresu stosowania konwencji. Komisja Europejska proponuje zatem, w następstwie przeprowadzenia oceny skutków oraz w celu zapewnienia spójności z przepisami o charakterze ochronnym wprowadzonymi wewnątrz UE, wyłączenie pewnych rodzajów spraw ubezpieczeniowych z zakresu stosowania konwencji, bez wprowadzenia dodatkowych warunków. Art. 21 konwencji wymaga, aby wszelkie oświadczenia dotyczyły szczególnych kategorii spraw. W związku z tym ewentualne oświadczenia na podstawie art. 21 nie mogły zostać sformułowane w taki sposób, aby pociągały one za sobą jednostronne korzyści dla podmiotów z UE.

Artykuły 13 i 14 rozporządzenia Bruksela I nie ograniczają autonomii stron w odniesieniu do umów ubezpieczenia we wszystkich przypadkach. Istnieje wiele wyjątków, w których strony mają możliwość wyznaczenia sądu właściwego do rozstrzygania sporów między nimi. Proponowane oświadczenie zostało sformułowane w taki sposób, aby, na ile to możliwe, zapewnić, by umowy dotyczące wyboru sądu, które są uznawane na podstawie prawa Unii, były w równym stopniu uznawane na szczeblu międzynarodowym, na podstawie konwencji o umowach dotyczących właściwości sądu. Niemniej jednak w świetle sposobu, w jaki sformułowano wyjątki mające zastosowanie na mocy prawa Unii, który ma na celu ochronę wyłącznie ubezpieczających pochodzących z UE, w powiązaniu z wymogiem konwencji, że oświadczenie powinno odnosić się wyłącznie do kryterium przedmiotowego, zapewnienie pełnej spójności między konwencją a prawem Unii wydaje się niemożliwe. W szczególności, art. 13 ust. 4 rozporządzenia Bruksela I przewiduje uznawanie i egzekwowanie umów dotyczących wyboru sądu zawieranych z ubezpieczającymi, których miejsce zamieszkania znajduje się poza terytorium UE, chyba że ubezpieczenie jest obowiązkowe lub dotyczy nieruchomości w państwie członkowskim. Ponieważ na podstawie konwencji nie ma możliwości dokonania rozróżnienia pomiędzy ubezpieczającymi mającymi miejsce zamieszkania w Unii oraz poza jej terytorium, Komisja proponuje aby w składanym oświadczeniu nie powielać wyłączenia na podstawie art. 13 ust. 4. Oznaczałoby to, że umowy ubezpieczenia zawarte przez ubezpieczających mających miejsce zamieszkania poza terytorium Unii nie podlegałyby postanowieniom konwencji i w dalszym ciągu byłyby regulowane prawem unijnym. W związku z tym europejskie podmioty zawierające umowy z ubezpieczającymi spoza UE miałyby pewność, że zawarte przez nie umowy dotyczące

wyboru sądu będą honorowane przez sądy unijne na postawie art. 13 ust. 4, natomiast europejscy ubezpieczający zawierający umowy z ubezpieczycielami spoza UE w dalszym ciągu mieliby dostęp do sądów unijnych na podstawie sekcji 3 rozdziału II rozporządzenia Bruksela I.

Proponowane brzmienie oświadczenia ma zasadniczo na celu zagwarantowanie, aby:

- Wyłączenie miało na tyle wąski zakres, na ile jest to niezbędne do osiągnięcia celu, jakim jest ochrona interesów słabszych stron w umowach ubezpieczenia, co znajduje odzwierciedlenie w ochronnych regułach dotyczących wyboru sądu na podstawie rozporządzenia Bruksela I. Sądy w państwach członkowskich UE mogły (na podstawie prawa unijnego lub krajowego, o ile ma ono zastosowanie) rozpatrywać spory dotyczące ubezpieczeń niezależnie od umów dotyczących wyboru sądu zawartych na korzyść sądów państwa trzeciego, będącego umawiającą się stroną konwencji;
- Oświadczenie było zgodne z konwencją. Oświadczenie było oparte wyłącznie na kryterium przedmiotowym i miało charakter neutralny.
- Wystąpiła zbieżność z rozporządzeniem Bruksela I, w którym w art. 13 i 14 wskazano sytuacje, w których dozwolone jest wprowadzenie porozumień dotyczących wyboru sądu do umów ubezpieczenia.
- Zarówno wyłączenie o charakterze przedmiotowym, które dotyczy umów ubezpieczenia, jak i sytuacje, w których wyjątek ten nie ma zastosowania, zostały wskazane w sposób jasny i precyzyjny.

2014/0021 (NLE)

Wniosek

DECYZJA RADY

w sprawie zatwierdzenia, w imieniu Unii Europejskiej, Konwencji haskiej z 30 czerwca 2005 r. o umowach dotyczących właściwości sądu

RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w szczególności jego art. 81 ust. 2 w związku z art. 218 ust. 6 akapit pierwszy lit. a),

uwzględniając wniosek Komisji Europejskiej,

uwzględniając opinię Parlamentu Europejskiego[8],

a także mając na uwadze, co następuje:

(1) Unia Europejska działa na rzecz ustanowienia wspólnej przestrzeni sądowej opartej na zasadzie wzajemnego uznawania orzeczeń sądowych.

(2) Konwencja o umowach dotyczących właściwości sądu, zawarta w dniu 30 czerwca 2005 r. w ramach Haskiej Konferencji Prawa Prywatnego Międzynarodowego (zwana dalej „konwencją"), istotnie sprzyja autonomii stron międzynarodowych transakcji handlowych oraz większej przewidywalności rozstrzygnięć sądowych dotyczących takich transakcji. W szczególności konwencja zapewnia stronom niezbędną pewność prawa, która przejawia się poprzez poszanowanie zwartej przez nie umowy dotyczącej właściwości sądu, a orzeczenie wydane przez wskazany w niej sąd podlega uznaniu i wykonaniu w sytuacjach transgranicznych.

(3) Artykuł 29 konwencji umożliwia regionalnym organizacjom integracji gospodarczej, takim jak Unia Europejska, podpisanie, przyjęcie, zatwierdzenie konwencji lub przystąpienie do niej. Unia podpisała konwencję w dniu 1 kwietnia 2009 r., z zastrzeżeniem jej zawarcia w późniejszym terminie, zgodnie z decyzją Rady 2009/397/WE[9].

(4) Konwencja wpływa na wtórne prawodawstwo unijne dotyczące wyboru właściwości sądu dokonanego przez strony oraz uznawania i wykonywania orzeczeń wydanych w oparciu o taki wybór, w szczególności na przepisy rozporządzenia Rady (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych i ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych.[10] Rozporządzenie (WE) nr 44/2001 ma zostać zastąpione z dniem 10 stycznia 2015 r. rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych[11].

---

8 Dz.U. C […] z […], s. […].
9 Dz.U. L 133 z 29.5.2009, str. 1.
10 Dz.U. L 12 z 16.1.2001, s. 1.
11 Dz.U. L 351 z 20.12.2012, s. 1.

(5) Mając na uwadze, że rozporządzenie (UE) nr 1215/2012 przygotowało proces ratyfikacji konwencji poprzez zapewnienie spójności pomiędzy przepisami unijnymi w sprawie wyboru jurysdykcji w sprawach cywilnych i handlowych oraz postanowieniami konwencji. Byłoby zatem właściwe, aby konwencja mogła wejść w życie w Unii w dniu wejścia w życie rozporządzenia (UE) nr 1215/2012.

(6) Podpisując konwencję Unia oświadczyła, zgodnie z artykułem 30 konwencji, że ma kompetencje we wszystkich sprawach w niej uregulowanych. W związku z tym państwa członkowskie powinny być związane konwencją w wyniku jej zatwierdzenia przez Unię.

(7) Zatwierdzając konwencję Unia powinna złożyć oświadczenie dozwolone na podstawie jej art. 21, zasadniczo wyłączające z zakresu konwencji umowy ubezpieczenia, z zastrzeżeniem określonych odstępstw. Celem tego oświadczenia jest utrzymanie ochronnych zasad jurysdykcyjnych mających zastosowanie do ubezpieczającego, ubezpieczonego lub uposażonego z tytułu umów ubezpieczenia, o których mowa w art. 3 rozporządzenia (WE) nr 44/2001. Odstępstwa te powinny ograniczać się do tego, co jest konieczne w celu ochrony interesów słabszych stron umów ubezpieczenia.

(8) Zjednoczone Królestwo oraz Irlandia są związane rozporządzeniem (WE) nr 44/2001 i dlatego biorą udział w przyjęciu niniejszej decyzji.

(9) Zgodnie z art. 1 i 2 Protokołu nr 22 w sprawie stanowiska Danii, załączonego do Traktatu o Unii Europejskiej i Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, Dania nie uczestniczy w przyjęciu niniejszej decyzji i nie jest nią związana ani jej nie stosuje,

PRZYJMUJE NINIEJSZĄ DECYZJĘ:

Artykuł 1

Niniejszym w imieniu Unii Europejskiej zatwierdza się konwencję haską z dnia 30 czerwca 2005 r. w sprawie umów dotyczących właściwości sądu („konwencja”).

Tekst konwencji jest zawarty w załączniku I do niniejszej decyzji.

Artykuł 2

Przewodniczący Rady wyznacza osobę uprawnioną do złożenia, w imieniu Unii Europejskiej, dokumentu, o którym mowa w art. 27 ust. 4 konwencji, w celu wyrażenia zgody Unii Europejskiej na to, aby umowa ta stała się dla niej wiążąca.

Artykuł 3

Przy składaniu dokumentu, o którym mowa w art. 27 ust. 4 konwencji, Unia składa oświadczenie dotyczące umów ubezpieczenia na podstawie art. 21.

Tekst oświadczenia jest dołączony do niniejszej decyzji jako załącznik II.

Artykuł 4

Niniejsza decyzja wchodzi w życie z dniem jej przyjęcia.

Sporządzono w Brukseli dnia […] r.

W imieniu Rady
Przewodniczący